

ผู้จัดการมรดก แบ่งทรัพย์สินมรดกอย่างนี้ได้หรือไม่

พรเทพ ทวีกาญจน์

ผู้บริหารสำนักทรัพย์สินนิตยกรรมบุคคล

บริษัท เอเชียนโกลด์คอสท์อาหาร จำกัด (มหาชน)

ผู้จัดการมรดก ได้แก่บุคคลซึ่งผู้ทำพินัยกรรมหรือศาลตั้งขึ้นให้มีสิทธิ และหน้าที่ที่จะทำการอันจำเป็นเพื่อให้การเป็นไปตามคำสั่งแจ้งชัดหรือโดยปริยายแห่งพินัยกรรม และเพื่อจัดการมรดกโดยทั่วไปหรือเพื่อแบ่งปันทรัพย์สินมรดก เป็นไปตามมาตรา 1711 ที่บัญญัติไว้ว่า **“ผู้จัดการมรดกนั้นรวมตลอดทั้งบุคคลที่ตั้งขึ้นโดยพินัยกรรมหรือโดยคำสั่งศาล”**

ผู้จัดการมรดกอาจมีที่มาจากโดยทายาทแต่งตั้ง โดยพินัยกรรม หรือโดยคำสั่งศาลก็ได้ ซึ่งผู้จัดการมรดกแต่ละประเภทนั้น กฎหมายให้อำนาจหน้าที่แตกต่างกัน เช่น กรณีผู้จัดการมรดกตามคำสั่งศาล จะเริ่มมีอำนาจหน้าที่ตั้งแต่วันที่ได้ฟังหรือถือว่าได้ฟังคำสั่งศาล ซึ่งคำสั่งศาลอาจจะยังไม่ถึงที่สุดก็ได้ ส่วนกรณีผู้จัดการมรดกโดยพินัยกรรม เริ่มมีอำนาจหน้าที่ตั้งแต่เมื่อแสดงเจตนาเข้ารับหน้าที่ โดยหากยังไม่เข้ารับหน้าที่ และทายาทแจ้งมาว่าจะรับหน้าที่เป็นผู้จัดการมรดกหรือไม่หากไม่ตอบรับภายใน 1 เดือนก็ถือว่าปฏิเสธไม่เป็นผู้จัดการมรดก

สำหรับสิทธิ และหน้าที่ของผู้จัดการมรดกโดยคำสั่งศาล และผู้จัดการมรดกโดยพินัยกรรมที่สำคัญมีอยู่ 2 ประการ ด้วยกัน ตามมาตรา 1719 กล่าวคือ **ประการแรก สิทธิและหน้าที่กระทำการเพื่อให้เป็นไปตามคำสั่งแจ้งชัดหรือโดยปริยายแห่งพินัยกรรม และประการที่สอง สิทธิและหน้าที่ที่จะจัดการอันจำเป็นเพื่อจัดการมรดกหรือเพื่อแบ่งปันทรัพย์สินมรดก** ผู้จัดการมรดกไม่มีสิทธิได้รับบำเหน็จจากกองมรดก เว้นแต่พินัยกรรมหรือทายาทโดยจำนวนข้างมากจะได้กำหนดไว้ ผู้จัดการมรดกจะทำนิติกรรมใดซึ่งตนมีส่วนได้เสียเป็นปฏิปักษ์ต่อกองมรดกหาได้ไม่ เว้นแต่พินัยกรรมจะได้อนุญาตหรือได้รับอนุญาตจากศาล ผู้จัดการมรดกต้องจัดการโดยตนเอง เว้นแต่จะกระทำการโดยตัวแทนได้ตามอำนาจที่ให้ไว้ชัดแจ้ง หรือโดยปริยายในพินัยกรรมหรือโดยคำสั่งศาลหรือในพฤติการณ์เพื่อประโยชน์แก่กองมรดกเท่านั้น

ผู้จัดการมรดกทำนิติกรรมกับบุคคลภายนอกโดยเห็นแก่ทรัพย์สินหรือประโยชน์อันบุคคลภายนอกได้ให้คำมั่นว่าจะเป็นलगส่วนตัวไม่ได้ เว้นแต่ทายาทจะยินยอมด้วย การทำหน้าที่ของ

ผู้จัดการมรดกหลายคนต้องถือเอาเสียงข้างมาก เว้นแต่จะมีข้อกำหนดพินัยกรรมเป็นอย่างอื่น ถ้าเสียงเท่ากันเมื่อผู้มีส่วนได้เสียร้องขอให้ศาลเป็นผู้ชี้ขาด ซึ่งแยกได้เป็น 2 กรณี กล่าวคือ **กรณีผู้จัดการมรดกโดยคำสั่งศาล** กฎหมายให้จัดการร่วมกัน หากคนใดคนหนึ่งไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้หรือเสียชีวิต ผู้จัดการมรดกที่เหลือก็ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อีกต่อไป จะต้องมาขออำนาจจากศาล ส่วนกรณีที่สอง **ผู้จัดการมรดกโดยพินัยกรรม** แม้ต้องจัดการร่วมกัน แต่ถ้าคนใดคนหนึ่งตายไป คนอื่นที่เหลือก็ยังปฏิบัติหน้าที่ได้ต่อไป แต่ต้องถือเอาเสียงข้างมาก

ในกรณีที่ผู้จัดการมรดกที่ไม่ปฏิบัติหน้าที่หรือประมาทเลินเล่อ ผู้จัดการมรดกนั้นจะต้องรับผิดชอบทายาทหรือบุคคลภายนอกตามมาตรา 1720 มีกรณีเป็นข้อพิพาทอยู่เสมอๆ ก็คือผู้จัดการมรดกมักจะโอนทรัพย์สินให้กับตนเอง แล้วไม่ยอมแบ่งให้กับทายาทอื่น หรือแบ่งให้กับทายาทอื่นเป็นบางคน จะถือกรรมสิทธิ์ได้โอนไปยังผู้จัดการมรดก หรือทายาทอื่นแล้วหรือไม่ ทายาทอื่นที่มีสิทธิในทรัพย์สินมรดกต้องฟ้องเรียกคืนภายในกี่ปี

ประเด็นปัญหานี้ศาลฎีกาได้ตัดสินไว้ว่า ในฐานะผู้จัดการมรดกได้โอนที่พิพาทให้กับตนเองในฐานะส่วนตัวนั้นจะถือได้ว่าได้เปลี่ยนแปลงเจตนาการครอบครองที่พิพาทจากการครอบครองแทนทายาททุกคนมาเป็นการครอบครองในฐานะส่วนตัวเป็นเจ้าของแต่เพียงผู้เดียวยังมีได้ เพราะยังมีได้บอกกล่าวไปยังทายาททุกคนว่าไม่มีเจตนายึดถือทรัพย์สินมรดกแทนทายาททุกคนต่อไป ดังนั้นการที่

ผู้จัดการมรดกโอนกรรมสิทธิ์ที่พิพาทอันเป็นทรัพย์สินมรดกที่จะต้องนำมาแบ่งให้ทายาท ต้องถือว่าการจัดการทรัพย์สินมรดกยังไม่เสร็จสิ้น จึงจะนำอายุความ 5 ปีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1733 วรรคสองมาใช้บังคับไม่ได้ ทายาทจึงมีสิทธิที่จะเรียกร้องให้แบ่งทรัพย์สินมรดกนั้นได้แม้จะล่วงพ้นกำหนดเวลาห้ามฟ้องคดีมรดก 1 ปี และ 10 ปี นับแต่วันที่เจ้ามรดกตายตามที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1754

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7140/2539 เดิม ป. เจ้ามรดกเป็นเจ้าของที่ดินรวม 6 แปลงเมื่อปี.ถึงแก่กรรมศาลได้มีคำสั่งตั้ง จ. เป็นผู้จัดการมรดกของ ป. และ จ. ได้ไปจดทะเบียนโอนที่ดินทรัพย์สินมรดกทั้ง 6 แปลงดังกล่าวมาเป็นกรรมสิทธิ์ของ จ. ในฐานะผู้จัดการมรดก จ. จึงเป็นผู้ครอบครองทรัพย์สินมรดกนั้น ในฐานะผู้จัดการมรดกแทนทายาทอื่นทุกคนรวมถึงเด็กหญิง ส. บุตรของ ป. ซึ่งเกิดกับโจทก์ด้วย แม้ภายหลังจากที่ จ. ได้โอนที่พิพาททั้ง 6 แปลงมาเป็นของ จ. ในฐานะผู้จัดการมรดกแล้ว จ. ในฐานะผู้จัดการมรดกได้โอนที่พิพาททั้ง 6 แปลงไปให้แก่ จ. เองในฐานะส่วนตัวนั้นก็ถือว่า จ. ในฐานะส่วนตัวได้เปลี่ยนเจตนาการครอบครองที่พิพาท จากการครอบครองแทนทายาททุกคนมาเป็นการครอบครองในฐานะส่วนตัว เป็นเจ้าของแต่เพียงผู้เดียวยังมีได้เพราะ จ. ยังมีได้บอกกล่าวไปยังทายาททุกคนว่าไม่มีเจตนายึดถือทรัพย์สินมรดกแทนทายาททุกคนต่อไป ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1381

ดังนั้นการที่ จ. ในฐานะผู้จัดการมรดกโอนกรรมสิทธิ์ที่พิพาทอันเป็นทรัพย์สินมรดกที่จะต้องนำมาแบ่งให้ทายาทไปให้แก่ตนเองทั้งหมดในฐานะเป็นทายาทคนหนึ่งแล้วนำไปโอนให้แก่จำเลยที่ 2 ทั้งหมดก็เป็นการกระทำของในฐานะผู้จัดการมรดกที่กระทำไปโดยปราศจากอำนาจจึงหาผลผูกพันโจทก์ และทายาทอื่นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1720, 823 เมื่อ จ. ยังมีได้ดำเนินการจัดแบ่งทรัพย์สินมรดกให้แก่ทายาททุกคนตามสิทธิของทายาทที่กฎหมายกำหนดไว้หรือตามที่ทายาทตกลงกันก็ต้องถือว่าการจัดการ

ทรัพย์สินมรดกยังไม่เสร็จสิ้น จึงจะนำอายุความ 5 ปีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1733 วรรคสองมาใช้บังคับไม่ได้ จ. ครอบครองที่พิพาทแทนทายาททุกคนจึงถือได้ว่าได้ครอบครองทรัพย์สินมรดกแทนโจทก์ผู้รับมรดกเด็กหญิง ส. ด้วยเมื่อโจทก์ครอบครองทรัพย์สินมรดกพิพาทที่ยังมิได้แบ่งกันโจทก์จึงมีสิทธิที่จะเรียกร้องให้แบ่งทรัพย์สินมรดกนั้นได้แม้จะล่วงพ้นกำหนดเวลาห้ามฟ้องคดีมรดก 1 ปีและ 10 ปี นับแต่วันที่เจ้ามรดกตายตามที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1754 บัญญัติไว้ทั้งนี้เป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1748 เมื่อ จ. ได้โอนที่ดินมรดกพิพาททั้ง 6 แปลงไปให้แก่ตนเองทั้งหมด และโอนให้แก่จำเลยที่ 2 ไปโดยไม่ชอบ โจทก์ในฐานะผู้รับมรดกของเด็กหญิง ส. ก็ชอบที่ใช้สิทธิในฐานะการเป็นทายาทของเด็กหญิง ส. ที่มีอยู่ต่อกองมรดกฟ้องบังคับให้เพิกถอนการโอนที่มรดกดังกล่าวเสียได้

บทสรุปสังท้าย การที่ผู้จัดการมรดกโอนทรัพย์สินมรดกมาเป็นของตนเอง และยังไม่ได้นำมาแบ่งให้กับทายาทที่มีสิทธิได้รับมรดกถือเป็นการครอบครองทรัพย์สินมรดกแทนทายาทอื่นเท่านั้นเป็นการจัดการมรดกทรัพย์สินมรดกยังไม่เสร็จสิ้น ยังต้องมีหน้าที่ต้องแบ่งทรัพย์สินมรดก การครอบครองที่ผ่านมาไม่ถือว่าผู้จัดการมรดกในฐานะส่วนตัวได้เปลี่ยนเจตนาการครอบครองที่พิพาทจากการครอบครองแทนทายาททุกคนมาเป็นการครอบครองในฐานะส่วนตัวยังไม่ได้ ทายาทอื่นที่ครอบครองทรัพย์สินมรดกพร้อมอยู่ด้วย มีสิทธิโดยชอบที่จะบังคับให้เพิกถอนการโอนที่ดังกล่าวได้ และนำมาแบ่งให้กับทายาทที่มีสิทธิได้รับ

TPA

